

زمین تا سال 2050 دیگر قابل شناسایی نیست

دانشمندان معتقدند پیش‌بینی جمعیتی 9 میلیارد نفری و همچنین توجه به دو رکن اساسی حیات و بقای آن یعنی تولید غذا و رقابت بر سر منابع...

جام جم آنلاین: دانشمندان معتقدند پیش‌بینی جمعیتی 9 میلیارد نفری و همچنین توجه به دو رکن اساسی حیات و بقای آن یعنی تولید غذا و رقابت بر سر منابع می‌تواند چهره سیاره ما را تنها 4 دهه دیگر و تا سال 2050 دستخوش تغییر و دگرگونی قابل توجهی کند که توصیف چشم‌انداز شکل و شمایل آن از نگاه و زبان ساکنان امروزی تنها در یک واژه نگران‌کننده و تهدیدگر خلاصه می‌شود: «غیرقابل شناسایی».

اما ماجرای این ادعای تامل‌برانگیز و توصیف تکان‌دهنده دانشمندان از چهره غیرقابل تشخیص زمین در آینده نه‌چندان دور از این قرار است که براساس پیش‌بینی دانشمندان نیاز ما به تولید غذا طی 40 سال آینده به اندازه‌ای خواهد بود که در 8 هزار سال گذشته داشته و مصرف کرده‌ایم؛ با این اوصاف و تنها با مقایسه وضعیت موجود و گذشته و حساب و کتابی نسبتاً ساده از شرایط و مقتضیات آینده و آنچه انتظار ما را در سایه سنگین اقدامات انسانی بر بیکر زمین خواهد کشید، به فراست می‌توان دریافت تا چند دهه آینده دیگر نام و نشان آشنایی از زمینی که هزاران سال با چهره و مختصات آن مانوس و همجوار بوده‌ایم خبری نخواهد بود و سیاره‌ای که صفت سبز را به دنبال خود یدک می‌کشد چه‌بسا با عنوان چهره مجهول و نامعلوم از آن یاد شود.

مدارک و مطالعات نهادهای تابعه سازمان ملل متحد و مراکز تحقیقات نفوس دانشگاهی از این واقعیت آشکار حکایت دارد که تقریباً تمامی رشد فزاینده و تحمیلی جمعیت زمین در مجموعه‌ای از کشورهای فقیر و توسعه نیافته رخ خواهد داد و همچنان که این موج‌های جمعیتی بزرگ و بزرگ‌تر می‌شوند، نرخ کاهش منابع طبیعی و تهی‌سازی ذخایر حیاتی سیاره با شتابی تشدیدشونده رو به زوال و نقصان خواهد گذاشت. در همین رابطه و طی برگزاری همایش بزرگ سالانه پیشرفت علوم در آمریکا طی هفته جاری که میزبان بحث و نظرات گروهی از محققان و دانشمندان رشته‌های مختلف علوم بود اخبار هشداردهنده‌ای درخصوص مسائل و مشکلات گریبانگیر سیاره و چاره‌اندیشی‌های آن منتشر شد که نگاه‌ها را به سوی خود جلب کرد. در این همایش بزرگ علمی محققان پیرو نتایج مطالعات و آمارهای ارائه شده از سوی نهادهای رسمی بین‌المللی از جمله سازمان جهانی غذا و کشاورزی ملل متحد هشدار دادند: «وجود یک جمعیت در حال رشد، رفاه زده و مصرفی‌تر از همیشه که برای هر گونه منابع و ذخایر قلیل و کمیاب پیرامون خود در حال رقابت و تقلا است می‌تواند تا سال 2050، جهانی غیرقابل شناسایی را برای ساکنان آن رقم بزند».

آمار و پیش‌بینی‌های ارائه شده از سوی سازمان ملل متحد در حالی توجه محققان و دانشمندان را برانگیخته و رنگ و بوی تامل‌برانگیزی به اظهارات صاحب‌نظران حوزه‌های اقتصادی، کشاورزی، امنیت غذایی و سلامت بخشیده است که بدانیم براساس پیش‌بینی‌های این نهاد بین‌المللی، جمعیت جهانی طی سال جاری میلادی به مرز 7 میلیارد نفر رسیده و تا سال 2050 تا رقم 9 میلیارد نفر اوج خواهد گرفت. در این میان سازمان ملل هشدار می‌دهد زمین در حالی باید خود را مهیای میزبانی این جمعیت انبوه کند که تقریباً بخش اعظم این رشد جمعیتی در کشورهای ضعیف و فقیر و بویژه آفریقا و آسیای جنوبی در حال رخ دادن است و نباید فراموش کرد در حال حاضر و با توجه به مسائل و مشکلات ریز و درشتی که پیرو پیامدهای منفی تغییرات اقلیم و گرمایش جهانی درگیر آن شده‌ایم چگونه کشاورزی و موضوع امنیت جهانی غذا در معرض تهدیدهای جدی قرار گرفته و توشه جهانی تدارکات سیاره برای رویارویی با شرایط و اوضاع آینده زمین تا چه حد در سایه کارکردهای ضعیف این مناطق جهان به لحاظ تولید جمعیت و غذا دستخوش کمبود و نقصان‌های جدی است.

در همین خصوص اظهارات کارشناسان بنیاد جهانی حیات وحش که اخیراً و طی برگزاری همایش سالانه انجمن پیشرفت علوم صورت گرفت، لزوم توجه بیشتری را از سوی اولیای کشورها و نهادهای بین‌المللی مربوطه می‌طلبد چراکه براساس پیش‌بینی‌های آنان برای تغذیه و تامین خوراک دهان‌های گشوده این جمعیت فزاینده طی 40 سال آینده ما به حجم تولید غذایی در حد و اندازه آنچه طی 8 هزار سال گذشته داشته و خورده‌ایم نیاز خواهیم داشت.

نکته: دانشمندان می‌گویند رشد جمعیت و کاهش منابع طبیعی می‌تواند زمین را تا سال 2050 غیرقابل شناسایی کند محققان می‌گویند چشم‌انداز و سرنوشتی که با آن روبه‌رو هستیم از این واقعیت حکایت دارد که چنانچه تا سال 2050 روندهای فعلی جهانی تداوم یابند، سیاره‌ای را به انتظار خواهیم نشست که قابل شناسایی و تشخیص نخواهد بود. پیرو همین اظهارات و پیش‌بینی‌ها، محققان مرکز مطالعات جمعیتی دانشگاه ایالتی اوهایو نیز معتقدند در کنار مسائل و دغدغه‌های پیرامون پیامدهای تغییرات اقلیم و آثار سوء بالقوه آن که در حال حاضر همه نگاه‌ها و تلاش‌های جهانی را معطوف خود ساخته است، توجه به این موضوع از اهمیت قابل توجهی برخوردار است که چنین جمعیت در حال تورم و رو به رشدی بدتر شدن اوضاع و تشدید مشکلات گریبانگیر سیاره همچون کاهش و تهی‌سازی منابع طبیعی و ذخایر حیات بخش آن را در پی خواهد داشت.

در این میان اما کارشناسان معتقدند طی بازه زمانی 40 سال آینده این انتظار نیز وجود دارد که درآمدها نرخ رو به رشدی را - تا 3 برابر به لحاظ جهانی و 5 برابر در کشورهای در حال توسعه - تجربه کند و همین روند می‌تواند تنش افزون‌تری را به عرضه و ذخایر جهانی غذا اضافه کند. این مهم در حالی است که به اعتقاد کارشناسان مردم جهان به موازات ترقی و افزایش درآمدهایشان، به حرکت به سمت بالای زنجیره غذایی گرایش می‌یابند و به مصرف منابع گوشتی بیشتری نسبت به زمانی که درآمد کمتری تولید می‌کردند تمایل پیدا می‌کنند.

به این ترتیب نسبت تقریبی 7 به یک برای تولید گوشت از گندم یا دانه‌ها را که چیزی در حدود صرف 4/3 کیلوگرم گندم یا حبوبات برای تولید حدود نیم کیلوگرم گوشت است خواهیم داشت و مطابق آن نیز صرف حدود 5/1 تا 2 کیلوگرم دانه برای تولید حدود نیم کیلوگرم پنیر یا تخم‌مرغ انتظار می‌رود. البته موضوع مهمی که محققان پیرو این آمار و ارقام و آهنگ صعودی آن سعی می‌کنند به گوش ما برسانند این واقعیت آشکار است که مردمان بیشتر، پول بیشتر و مصرف بیشتر به ناچار در یک کفه ترازو جای خواهد گرفت، اما سیاره‌ای که قرار است هزینه آنها را بپردازد همان سیاره است و همین مهم باعث انگیزش و ترغیب سریع دانشمندان و دولت‌ها و به فراست افتادن آنها برای کلید زدن ایجاد تغییراتی در نحوه تولید جهانی غذا از هم‌اکنون شده است.

البته در خلال این تحرکات و تلاش‌هایی که به هر ترتیب زرمه‌های شروع آن از سوی دولت‌ها و دانشمندان به گوش می‌رسد، کارشناسان و محققان حوزه جمعیت نیز برای سرمایه‌گذاری‌های بیشتر در راستای برنامه‌های تنظیم خانواده فراخوان می‌دهند تا از این رهگذر به کنترل رشد در تعداد نفوس بویژه در کشورهای در حال توسعه کمک کنند.

این تلاش‌ها در حالی است که کارشناسان برنامه‌های جمعیتی سازمان ملل متحد معتقدند هر چند طی 20 سال گذشته سرمایه‌گذاری بسیار اندکی را در خصوص برنامه‌های تنظیم خانواده شاهد بوده‌ایم، اما اکنون تمایل و چرخشی علاقه‌مندانه نسبت به این گونه برنامه‌ها مشاهده می‌شود و شاید تا حدودی بتوان علت آن را به فاکتورهای زیست محیطی نظیر گرمایش جهانی و قیمت‌های مواد غذایی نسبت داد. با این اوصاف، هشدارهای جدی محققان در خصوص وضعیت نگران‌کننده زمین طی چند دهه آینده همت و تشریک مساعی جهانی را برای کاهش هزینه و زخم‌های وارده بر پیکره سیاره و حفظ ذخایر و منابع حیاتی آن برای نسل‌های آینده می‌طلبد تا شاهد چهره غیرقابل تشخیصی از زمین آن گونه که دانشمندان به تصویر می‌کشند نباشیم.

مهریار میرنیا / جام‌جم

منابع: Discovery/ Green Planet/ UN FAO